

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Evou Lukotkovou v právní věci žalobkyně: **M. P.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 01 Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 5. 2012, č. j. MPSV-UM/2454/12/9S-ZLK,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 11. 5. 2012, č. j. MPSV-UM/2454/12/9S-ZLK **se z r u š u j e** pro vady řízení a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobkyně **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 11. 5. 2012, č. j. MPSV-UM/2454/12/9S-ZLK bylo podle ust. § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) zamítnuto odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajská pobočka ve Zlíně, referát SSP, kontaktní pracoviště Otrokovice ze dne 27. 1. 2012, č. j. 14486/12/ZL, sp. zn. 121/10/ZLG a toto rozhodnutí bylo potvrzeno.

Rozhodnutím Úřadu práce České republiky – krajská pobočka ve Zlíně, referát SSP, kontaktní pracoviště Otrokovice (dále jen „správní orgán prvního stupně“) ze dne 27. 1. 2012, č. j. 14486/12/ZL, sp. zn. 121/10/ZLG bylo podle ust. § 62 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“) a ust. § 3 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, rozhodnuto o vzniku přeplatku na dávce státní sociální podpory sociální příplatek, přiznané žalobkyni ve výši 5.247,- Kč s odůvodněním, že dávka byla přiznána a vyplácena ode dne 1. 4. 2010 do 30. 6. 2010 ve výši 1.749,- Kč měsíčně, ačkoliv nárok na dávku nevznikl, a o povinnosti vrátit uvedený přeplatek do dne 31. 5. 2012 na účet úřadu, který rozhodnutí vydal.

II.

Shrnutí žalobních bodů:

Žalobkyně v žalobě podané dne 10. 7. 2012 u Městského soudu v Praze, která byla následně postoupena Krajskému soudu v Brně uvádí, že žádost o sociální příplatek byla dne 3. 2. 2010 podána současně s prohlášením osob o příjmech rozhodných pro nárok na dávky s vyznačením příjmů slovem „ano“ u nezletilých osob P. M. a P. M. Žalobkyně namítá, že současně byly za nezletilé děti předloženy tiskopisy „Doklad o výši čtvrtletního příjmu“ za 1. čtvrtletí 2010, v nichž byly vyznačeny na str. 2 oddílu „F“ kolonky týkající se pobírání peněžitých dávek důchodového pojištění od ČSSZ. Žalobkyně uvádí, že k žádosti nepředložila důchodový výměr, protože vše bylo ve vyřizování a žalovaný ji ubezpečil, že v rámci úřadu, který spadá pod jedno ministerstvo, si tyto informace předávají automaticky a včas. Nezákonnost rozhodnutí žalovaného žalobkyně shledává v jeho rozporu s dobrými mravy.

S ohledem na výše uvedené žalobkyně navrhuje, aby soud rozsudkem rozhodnutí žalovaného zrušil a věc byla vrácena žalovanému k dalšímu řízení.

III.

Vyjádření žalovaného:

Žalovaný ve svém vyjádření k podané žalobě ze dne 14. 8. 2012 uvádí, že je povinen vycházet ze skutečností, které jsou žadatelem o sociální dávku uvedeny v předložených listinách. Pokud nebyly tyto listiny vyplněny úplně a pravdivě, nelze po žalovaném spravedlivě žádat, aby nesl následky za nesprávné uvedení rozhodných skutečností ze strany žalobkyně. Žalovaný uvádí, že z vyjádření samotné žalobkyně učiněného dne 16. 1. 2012 před žalovaným vyplývá ta skutečnost, že si ona sama plně uvědomuje vznik přeplatku na sociální dávce neuvedením příjmu ze sirotčího důchodu. Vznik přeplatku je tak podle názoru žalovaného mezi účastníky nespornou skutečností. Žalovaný si je vědom toho, že sociální situace žalobkyně není jednoduchá, nicméně žalovaný má za povinnost chránit státní majetek, přistupovat k výplatě sociálních dávek až po pečlivém zvážení všech rozhodných skutečností a sociální dávky neoprávněně vyplácené je žalovaný povinen vymáhat po příjemci. Žalovaný uvádí, že není v jeho možnostech, aby žalobkyni prominul nebo jiným způsobem přehlédl příjem ze sirotčího důchodu, příjem ze sirotčího důchodu je rozhodnou skutečností pro výplatu sociálního příplatku a žalovaný je povinen k této skutečnosti přihlížet. Pokud byl

sociální příplatek vyplácen bez vědomosti správního orgánu o tom, že žadatel pobíral neuvedený příjem, nezbyvá žalovanému jiná možnost, než po příjemci požadovat vrácení neoprávněně vyplacené sociální dávky, tedy její příslušné části. Žalovaný má za to, že uhrazení přeplatku na sociální dávce je tak zákonné.

Na základě shora uvedeného žalovaný navrhuje soudu, aby žalobu v plném rozsahu jako nedůvodnou zamítl.

IV.

Shrnutí relevantních skutečností zjištěných ze správního spisu:

Ze správního spisu bylo zjištěno, že dne 1. 4. 2010 žalobkyně správnímu orgánu prvního stupně předložila prohlášení osob o příjmech rozhodných pro nárok na dávky s vyznačením příjmů slovem „ano“ u nezletilých osob P. M. a P. M. Současně byly za nezletilé děti předloženy tiskopisy „Doklad o výši čtvrtletního příjmu“ za 1. čtvrtletí roku 2010, v nichž byly vyznačeny na straně 2 oddílu „F“ kolonky týkající se pobírání peněžitých dávek důchodového pojištění od ČSSZ. V době podání žádosti nebyly na základě dotazu vzneseného správním orgánem na ČSSZ žádné příjmy potvrzeny. Dne 15. 4. 2010 bylo vydáno Oznámení o změně výše dávky státní sociální podpory s tím, že na období od 1. 4. 2010 do 30. 6. 2010 se snižuje sociální příplatek z 1.842,- Kč na 1.749,- Kč měsíčně.

Dne 30. 8. 2011 byla před datové rozhraní sehrána data se zjištěním, že v březnu 2010 byla žalobkyni vyplacena na dávkách důchodového pojištění (zabezpečení) částka 38.012,- Kč (sirotčí důchod 2x 19.006,- Kč).

Dne 16. 1. 2012 se uskutečnilo osobní jednání u správního orgánu prvního stupně, kde byl žalobkyni vysvětlen důvod a výše přeplatku, a následně došlo k podpisu protokolu, dle něhož žalobkyně uznala co do důvodu i výše svůj dluh ve výši 5.247,- Kč vůči správnímu orgánu prvního stupně a zavázala se uhradit vzniklý přeplatek do 31. 5. 2012 v měsíčních splátkách.

Dne 27. 1. 2012 bylo vydáno rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajská pobočka ve Zlíně, referát SSP, kontaktní pracoviště Otrokovice, č. j. 14486/12/ZL, sp. zn. 121/10/ZLG, proti němuž podala žalobkyně odvolání. O odvolání žalobkyně rozhodlo Ministerstvo práce a sociálních věcí, rozhodnutím ze dne 11. 5. 2012, č. j. MPSV-UM/2454/12/9S-ZLK, které je předmětem tohoto soudního přezkumu.

V.

Při posouzení věci soud vycházel z následujících skutečností, úvah a právních závěrů:

Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen s.ř.s.), osobou oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.), žaloba je přípustná (§ 65, § 68, § 70 s.ř.s.).

Soud přezkoumal obě napadená správní rozhodnutí jakož i řízení předcházející jejich vydání, a to v mezích žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 71 odst. 1 a § 75 odst. 1 s.ř.s.).

Žaloba je důvodná.

Nárok na sociální příplatek má rodič [§ 7 odst. 2 písm. b) a d)] pečující alespoň o jedno nezaopatřené dítě, s výjimkou dítěte svěřeného do pěstounské péče nebo svěřeného do péče uvedené v § 43 odst. 2, včetně nezaopatřeného dítěte, které má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte po dosažení zletilosti dítěte (§ 38), dítěte, jemuž nenáleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte proto, že požívá důchod z důchodového pojištění, který je stejný nebo vyšší než uvedený příspěvek (§ 40), nebo nezaopatřeného dítěte svěřeného do péče uvedené v § 43 odst. 3 anebo nezaopatřeného dítěte, které je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, jestliže rozhodný příjem v rodině je nižší než součin částky životního minima rodiny, popřípadě zvýšeného podle § 22 odst. 1 a 2 a koeficientu 1,60. Je-li současně splněno více podmínek uvedených v § 22 odst. 1 a 2, stanoví se, jde-li o nárok na sociální příplatek, životní minimum s přihlédnutím k té skutečnosti, která umožňuje použití nejvyššího koeficientu uvedeného v § 22. Pro přiznání sociálního příplatku se rozhodný příjem stanoví jako měsíční průměr příjmů rodiny připadajících na rozhodné období, který je dán součtem jednotlivých měsíčních průměrů příjmů oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných. Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje rozhodný příjem, je u sociálního příplatku období kalendářního čtvrtletí předcházejícího kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, popřípadě nárok na dávku uplatňuje.

O vzniku přeplatku a o povinnosti žalobkyně vrátit přeplatek dávky státní sociální podpory sociální příplatek bylo rozhodnuto podle ust. § 62 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, podle něhož příjemce dávky, který nesplnil některou jemu uloženou povinnost nebo přijal dávku nebo její část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo jinak způsobil, že dávka byla vyplacena neprávem nebo v nesprávné výši, je povinen částky neprávem přijaté vrátit.

Z citovaného ustanovení vyplývá, že odpovědnost příjemce důchodové dávky za vznik přeplatku na dávkách státní sociální podpory je odpovědností subjektivní. Soud v této souvislosti poukazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 12. 2009, č. j. 4 Ads 96/2009-93, www.nssoud.cz, z něhož vyplývá, že „*schéma odpovědnostního vztahu podle ust. § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. je tvořeno alternativními skutkovými podmínkami, z nichž alespoň jedna musí být splněna pro vznik odpovědnosti za přeplatek na dávce (tj. „nesplnění uložené povinnosti“, „přijetí dávky či její části při vědomí jejího neoprávněného vyplacení“, „jiné způsobení vzniku přeplatku“). Ačkoliv citované ustanovení zde výslovně neužívá pojem „zavinění“ ani výslovně nehovoří o žádné z jeho forem (tj. úmyslu či nedbalosti), je z jeho jazykového a logicko-systematického výkladu jednoznačně patrné, že odpovědnost oprávněné osoby, příjemce dávky a osoby společně posuzované je tzv. subjektivní odpovědností. Jedná se tedy o odpovědnostní vztah, jehož prvky jsou 1) protiprávní jednání příjemce dávky spočívající v porušení některé z jeho zákonných povinností; 2) škodlivý následek (přijetí dávky nebo její části, která mu nenáležela), 3) kauzální nexus mezi jednáním příjemce dávky a škodlivým následkem a konečně 4) zavinění jako psychický vztah příjemce dávky ke vzniku přeplatku. Nejvyšší správní soud k tomu považuje za nutné podotknout, že ani zákon č. 117/1995 Sb., ani další předpisy práva sociálního zabezpečení nedefinují zvláště pojem zavinění. Proto je při práci s tímto pojmem třeba vycházet z jeho obecného právního významu, který je legálně definován pouze trestním*

právem hmotným a používá se na základě analogie iuris a širokého doktrinárního a praktického konsensu v celém právním řádu. Pro stanovení povinnosti vrátit přeplatek na dávce státní sociální podpory ovšem není podle zákona rozhodné, zda se ho příjemce či jiná odpovědná osoba dopustily porušení zákonné povinnosti nebo jiného jednání směřujícího k neoprávněnému vyplacení dávky nebo její části úmyslně nebo pouze z nedbalosti, a proto nemá pro přezkoumatelnost rozhodnutí žádnou relevanci, zda je forma zavinění výslovně úřadem státní sociální podpory uvedena, či nikoliv. Z výkladu citovaného ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb. a jeho účelu vyplývá, že pro naplnění prvku zavinění postačí pouze zavinění v nedbalostní, nikoliv úmyslné formě (srov. dikci „musel z okolností předpokládat“ či „jinak způsobil“). Z dikce uvedeného ustanovení přitom neplyne, zda prvek zavinění musí být prokázán úřadem státní sociální podpory, ale ani to, že by se za splnění všech ostatních prvků vzniku odpovědnostního právního vztahu presumoval, neboť zákon č. 117/1995 Sb. neobsahuje žádné ustanovení umožňující exkulpaci (tj. vyvinění) příjemce dávky z povinnosti vrátit vzniklý přeplatek. Zákon č. 117/1995 Sb. upravuje pouze spoluzavinění osob společně posuzovaných, jakož i případný regres vůči osobám spoluzodpovědným za vznik přeplatku. Z uvedeného lze usuzovat, že naplnění všech jejích prvků vzniku odpovědnosti za přeplatek musí zkoumat ex offi orgán státní sociální podpory, neboť řízení o stanovení povinnosti vrátit přeplatek se vede z vlastního podnětu správního orgánu.

Při posuzování zákonnosti rozhodnutí žalovaného je tedy v daném případě třeba hodnotit, zda je postaveno najisto, že byly naplněny všechny uvedené prvky odpovědnostního schématu odpovědnosti žalobkyně za přeplatek na dávce státní sociální podpory – sociálního příplatku.

Soud na základě studia správního spisu konstatuje, že třebaže s ohledem na shora uvedenou judikaturu Nejvyššího správního soudu je správní orgán z úřední povinnosti povinen zkoumat naplnění všech prvků vzniku odpovědnosti za přeplatek, ani z rozhodnutí správního orgánu prvního stupně ani z rozhodnutí žalovaného není zřejmé, zda se správní orgány touto otázkou zabývaly. Správní orgán prvního stupně ve svém rozhodnutí pouze uvedl, že uvedená dávka byla přiznána a vyplácena od 1. 4. 2010 do 30. 6. 2010 ve výši 1.749,- Kč měsíčně, ačkoliv nárok na dávku nevznikl, a že přeplatek vznikl po provedené kontrole ČSSZ Praha, změnou ve výši příjmu za 1. čtvrtletí roku 2010 u osob P. M. a P. M. Ani z rozhodnutí žalovaného nelze dovodit, která ze tří alternativních skutkových podmínek (nesplnění uložené povinnosti, přijetí dávky či její části při vědomí jejího neoprávněného vyplacení, jiné způsobení vzniku přeplatku) měla být v daném případě naplněna a zda ke vzniku přeplatku došlo v důsledku zaviněného jednání žalobkyně (alespoň ve formě nedbalosti). Z rozhodnutí žalovaného soud dovodil, že hlavním důvodem pro vznik odpovědnosti žalobkyně za přeplatek byla skutečnost, že žalobkyně při ústním jednání u správního orgánu prvního stupně podepsala protokol, v němž se zavázala k uznání dluhu co do výše i důvodu. Soud má však za to, že toto odůvodnění je zcela nedostačující. Skutečnost, že žalobkyni vznikl přeplatek na sociálním příplatku, ani skutečnost, že důvodem tohoto přeplatku byl dodatečně zjištěný příjem z ČSSZ – sirotčí důchod, totiž není v řízení sporná. Proto skutečnost, že žalobkyně uznala svůj dluh vůči správnímu orgánu prvního stupně co do důvodu i výše, nemůže správní orgán zbavit povinnosti přezkoumatelným způsobem v rozhodnutí uvést, jaká skutková podmínka ust. § 62 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře byla v daném případě ze strany žalobkyně naplněna. Podstatnou v daném řízení je totiž především otázka, zda žalobkyně vůbec byla povinna podle ust. § 62 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře přeplatek na sociálním příplatku vracet, tj. zda byly splněny podmínky vzniku odpovědnosti žalobkyně za tento přeplatek, přičemž není rozhodné, že žalobkyně se

v protokolu zavázala dlužnou částku uhradit. Jelikož rozhodnutí žalovaného neobsahuje úvahu o tom, zda byly splněny podmínky ust. § 62 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, soud má za to, že rozhodnutí žalovaného trpí vadou nepřezkoumatelnosti, která brání soudu v přezkumu merita rozhodnutí.

Na základě výše uvedených skutečností bylo napadené rozhodnutí zrušeno pro vady řízení, a to pro nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí (§ 76 odst. 1 písm. a) s.ř.s.). Soud současně vyslovil, že věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s.ř.s.).

V dalším řízení bude žalovaný povinen výše uvedenou vadu řízení odstranit, tzn. bude povinen se zabývat otázkou, která ze skutkových podmínek ust. § 62 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře (nesplnění uložené povinnosti, přijetí dávky či její části při vědomí jejího neoprávněného vyplacení, jiné způsobení vzniku přeplatku) byla v daném případě naplněna, zda existovala příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním žalobkyně a vznikem přeplatku a zda ke vzniku přeplatku došlo v důsledku zavinění žalobkyně. Přitom bude žalovaný povinen přihlédnout ke skutečnosti, že podle správního spisu žalobkyně dne 1. 4. 2010 u správního orgánu prvního stupně předložila „Prohlášení osob o příjmech rozhodných pro nárok na dávky“ s vyznačením příjmů slovem „ano“ u nezletilých osob Pavlík Matěj a Pavlík Mikuláš. Současně byl za každé z obou nezletilých dětí předložen tiskopis „Doklad o výši čtvrtletního příjmu“ za období 1. čtvrtletí roku 2010, v němž bylo v obou případech na straně 2 oddílu F křížkem vyznačeno, že osoba pobírala peněžité dávky důchodového pojištění od ČSSZ. Konkrétní výše příjmu nebyla ve formuláři uvedena, podle pokynů k vyplnění formuláře v této kolonce však osoba, jejíž příjmy se dokládají, nebyla v případě dávek důchodového pojištění vyplácených ČSSZ povinna jejich výši uvádět.

O nákladech řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ust. § 60 odst. 1 s.ř.s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobkyně byla ve věci samé úspěšná, nicméně uvedla, že náhradu nákladů řízení nepožaduje.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 25. července 2013

JUDr. Eva Lukotková, v.r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:
Barbora Zachovalová